

Vyjádření prof. Zbořila k usnesení Etické komise UP ve věci manipulace s daty v článku

Heřmánek et al. JACS 2007

Vážený pane rektore,

považuji za nezbytné zaslat Vám své stanovisko k usnesení Etické komise UP (EK UP) ve věci manipulace s daty v článku Heřmánek et al. JACS 2007. Usnesení považuji v mnoha ohledech za neobjektivní a spojené s řadou procesních pochybení.

Stanovisko k procesnímu postupu a porušení jednacího řádu EK UP:

Při šetření případu došlo zjevně k porušení čl. 7/bod b Jednacího řádu Etické komise UP, v němž se uvádí: „Dotčená osoba je oprávněna: v přiměřeném předstihu být písemně seznámena s **veškerými** podklady týkajícími se případu.“

Podklady vyžádané předsedou komise od doc. Pechouška mi byly poskytnuty až po mé urgenci a informacích, které pronikly na Vědeckou radu PŘF UP před jednáním Etické komise (doložitelné mailovou korespondencí s prof. Indrákem ze dne 30. 5. 2019). Další informace, které jsou součástí Zdůvodnění (uvedené v bodě 5), mně nebyly předány vůbec, tudíž jsem se k nim ani nemohl vyjádřit. Některé nové skutečnosti jsem se tak dozvěděl až z usnesení EK UP.

Nikdy mi nebyl doručen zápis mé výpovědi z jednání EK, které jsem se zúčastnil dne 9. května 2019, abych se k němu vyjádřil! S ohledem na skutečnost, že EK se pak vyjadřuje k řadě mých údajných tvrzení zcela neadekvátně (detaily níže), považuji tento postup za zcela bezprecedentní. Obzvláště proto, že má písemná stanoviska zaslaná EK se od citací v rozhodnutí zásadně liší.

Stanovisko k obecně neobjektivnímu postupu a hlavním závěrům EK UP

Z mé strany mělo údajně dojít k porušení Etického kodexu, podle části III: Zásady pro tvůrčí činnost.

Explicitně pak v bodech 3 a 4: Vědecký pracovník si uvědomuje svoji odpovědnost za objektivitu, spolehlivost a přesnost svého bádání a respektuje meze používaných metod (bod 3). Vědecký pracovník při zveřejňování svých poznatků a výsledků dbá na jejich úplnost, ověřitelnost a objektivní interpretaci (bod 4).

Vyjádření: Věcného obsahu této části Etického kodexu jsem si byl vždy plně vědom. Respektoval jsem jej i v případě práce v JACS. Jednoduše jsem nepředjímal, že by kdokoliv ze spoluautorů mohl poskytnout upravená data. **Toto porušení Etického kodexu by se navíc muselo týkat všech autorů práce, kteří za ni dle autorského zákona (zejména §8 zákona č. 121/2000 Sb.) nesou stejný díl zodpovědnosti. To se zjevně nestalo, proto shledávám usnesení EK v tomto bodě jako účelové a nerovné.**

Dále jsem měl porušit Etický kodex v bodě 13 (Objeví-li vědecký pracovník ve svých publikacích omyl, podnikne všechny potřebné a možné kroky k jeho nápravě, nesnaží se jej tajit nebo maskovat), a to:

1. **Iniciací úpravy obrazové přílohy pro publikaci v JACS 129, 10929 (2007)...**

Vyjádření: Tento závěr považuji za bezprecedentní fabulaci, pro kterou neposkytl EK jediný faktický důkaz. Naopak, byly jí předloženy znalecké posudky (v přílohách), které jasně dokladují, že Dr. Heřmánek manipuloval se stejnými daty v jiném svém výhradně autorském díle a že tato manipulace je zcela analogická té provedené v článku v JACS. Tuto manipulaci zjevně nikdo nemohl iniciovat, jednalo se o jeho vlastní prezentaci. Není možné jakkoliv doložit, že jsem inicioval manipulaci s daty. EK UP staví jen na základě výpovědi svědků, kteří jsou prokazatelně zaujatí, protože se mnou měli/mají dlouhodobý osobní spor. Jen pro připomenutí: Dr. Heřmánek odešel z UP a na jeho neetické chování jsem upozorňoval (pod tento dokument se v minulosti podepsala řada významných osobností a případ řešila Etická komise), Dr. Gregor nedodržoval pracovní kázeň a byl s ním ukončen pracovní poměr na UP (potvrdil opakovaně prof. Otyepka), doc. Pechoušek odešel před několika lety z RCPTM a o jeho „nezaujatosti“ svědčí fakt, že v rozporu s Etickým kodexem, čl. 17, vypracoval „nezávislé stanovisko“ k údajnému pochybení jeho kolegy z katedry a jednoho z vedoucích oddělení v RCPTM, doc. Tučka.

2. Nečinností od r. 2012, kdy ho o manipulaci s daty prokazatelně informoval RNDr. Č. Gregor při 1. a 2. obhajobě své dizertace a ústně i prof. RNDr. J. Ševčík, CSc., tehdejší děkan PŘF UP.

Vyjádření: Opět se jedná o čirou fabulaci na základě výpovědi silně podjatých osob – Dr. Gregora a prof. Ševčíka (dlouhodobě ve sporu s centry i řediteli). Na 1. obhajobě nepadlo jedině slovo o manipulaci s daty (doložitelné zápisem). Na 2. obhajobě doktorand Gregor nepředložil konkrétní důkazy o tom, že bylo s daty manipulováno a ani jak k tomu mělo dojít, což dokládá i zápis z obhajoby dizertační práce pana Gregora. Pokud se toto jeví jako jeden z hlavních závěrů EK (také bod 9 zdůvodnění), vůbec nerozumím tomu, proč nebyl vyzván předseda komise pro obhajobu dizertační práce Dr. Gregora (prof. Hobza), další členové komise, resp. vedoucí pracoviště k podání svědectví, které by potvrdilo výše zmíněné skutečnosti! Všichni by totiž nepochybně potvrdili, že členové komise i já jako vedoucí práce jsme žádali vysvětlení/doložení původu zdrojového spektra a konkrétního spektra v práci v JACS, ale nedočkali jsme se ho. Ve skutečnosti vůbec nebylo zřejmé, o jaké manipulaci Dr. Gregor hovoří. Elektronickou verzi prezentace nám Dr. Gregor nikdy neposkytl.

Je dále nesporným faktem, že se situací byl obeznámen i prof. Ševčík, což zaznělo také z úst prof. Lebedy na jednání Vědecké rady PŘF, a jako tehdejší děkan zřejmě neshledal důvod se tímto obviněním zabývat. Pokud ano, pak nechápu, proč nekonal. **Neporušil tímto bývalý děkan Ševčík čl.1/b. 3 Etického kodexu:** „Zaměstnanec a student UP neobhajuje a nekryje neetické chování a jednání, a to ani tehdy, bylo-li by takové chování nebo jednání zdůvodňováno účelovou prospěšností, poslušností a loajalitou.“? Tvrzení, že mě informoval ústně, je lživé. Myslím, že pokud byla stížnost Dr. Gregora podána standardní cestou, musí být dohledatelná na PŘF UP a mělo by být dostupné i vyjádření prof. Ševčíka k ní.

Stejně jako v předchozích dvou bodech rozporuji tímto své údajné porušení Etického kodexu i v bodě 13. O manipulaci jsem se dozvěděl až v r. 2019 a učinil jsem/činím všechny potřebné kroky k nápravě tak, jak jsem informoval VR PŘF, která tento postup akceptovala. **Naopak jsem přesvědčen, že tento bod Etického kodexu porušili dva spoluautoři, kteří prokazatelně o manipulaci s daty věděli a neučinili v minulosti žádné kroky k nápravě.** Dr. Heřmánek prokazatelně musel vědět, že se data v jeho dizertační práci liší od těch v JACS, a neučinil nic, naopak práci hrdě oslavoval na pracovišti CVN, což by doložila svědectvím řada tehdejších kolegů (Dr. Jančík, Dr. Poláková, Dr. Filip, doc. Tuček a další – žádný z nich nebyl pozván jako svědek, přestože se někteří z nich k věci vyjadřovali písemnou cestou). Připomínám, že jsem nikdy nebyl nadřazeným Dr. Heřmánkovi ani vedoucím jeho dizertační práce, a tudíž jakákoliv vyjádření „o obavách z možných důsledků autority“ jsou nevalidní. Podobně a zcela prokazatelně musel o manipulaci vědět Dr. Gregor (přestože nespecifikoval původ

srovnávaných grafů), který na ni upozornil při své druhé obhajobě a neučinil také nic. Zdaleka tedy nevyčerpali všechny možnosti v souladu s Etickým kodexem (č. III, bod 13), neboť mohli/měli kontaktovat redakci časopisu JACS, mohli požádat o stažení svého autorství článku (pokud nebyli přesvědčeni o validitě dat) apod. O těchto skutečnostech není pochyb (a nerozporuje je ani EK ve svém usnesení). **Nerozumím proto tomu, proč žádný ze zmíněných autorů (Dr. Gregor, Dr. Heřmánek) nebyl shledán vinným z porušení č. III/b. 13, přestože o tomto pochybení nemůže být sporu.**

Analýza pochybení Etické komise UP a nepravdivých informací v jednotlivých bodech zdůvodnění:

Bod 2) **Cituji ze zdůvodnění:** „Prof. R. Zbořil předložil EK UP znalecký posudek vypracovaný M. Ludmou, který deklaruje, že manipulovaná křivka uvedená v JACS je identická s křivkou v prezentaci „Syntetické metody v pevné fázi. Oxid železitý.“, kde je Dr. Heřmánek jediným autorem.

Vyjádření: Toto tvrzení je nepravdivé, znalecký posudek uvedený v příloze říká, že graf ve výhradním autorském díle Dr. Heřmánka je upraven stejným způsobem jako graf v práci v JACS (nikoliv, že křivky jsou zcela identické). Další část usnesení v tomto bodě je již validní: Dr. Heřmánek dle znaleckého posudku prokazatelně manipuloval s daty v jiném svém výhradně autorském díle – v odborné prezentaci s názvem „Syntetické metody v pevné fázi. Oxid železitý.“, kterou pronesl v r. 2008 za přítomnosti řady tehdejších zaměstnanců CVN a externích partnerů. K autorství této prezentace se Dr. Heřmánek přiznal svým dopisem EK ze dne 6. 5. 2019.“ **Vyjádření: Myslím, že i naprostý laik, který nepracuje v oblasti přírodních věd, by výše uvedený závěr, který většinou vzala na vědomí VR PŘF i Etická komise, považoval za dostatečný důkaz pro označení viníka zodpovědného za manipulaci s daty. EK k tomuto zdaleka neobjektivnějšímu a nezávislému stanovisku nezaula žádný postoj a naopak uzavírá (později v bodě 7) „kdo konkrétně s daty manipuloval, se nepodařilo objasnit.“ Tyto znalecké posudky, které mají ze všech podkladů, jež komise obdržela, nejvyšší právní váhu, nebyly ani součástí příloh.**

Bod 3) **Cituji ze zdůvodnění:** „Všichni členové autorského týmu, s výjimkou prof. Zbořila, potvrdili, že při práci na článku existoval společný přístup k počítačům, na nichž byla daná data uložena. Toto jednoznačně vyvrací tvrzení prof. Zbořila, že Dr. Heřmánek byl jediný, kdo měl ke grafu přístup.“ **Vyjádření:** Nikdy jsem nehovořil o tom, že by neměli autoři ke grafu přístup. Podstatou je přístup ke zdrojovým datům, z nichž vznikl graf. Tady cituji ze společného písemného vyjádření spoluautorů, prof. Zbořila a Mgr. Medříka ze dne 18. 2. 2019, které měla Etická komise k dispozici: „Konstatujeme, že žádný z nás, níže podepsaných spoluautorů, nikdy neměl přístup ke zdrojovým rtg-datům, tato žádný z nás neměřil, ani nezpracovával. Neměli jsme v té době přístup ani k software, ani k příslušným databázím a upřímně řečeno, zpracovávat tyto záznamy ani neumíme. K dotazu na podobnost výše zmiňovaných obrázků se tak nemůžeme vyjádřit.“ Dále společně uvádíme: „Dr. Heřmánek byl jediným členem autorského týmu, kdo pracoval s rtg-daty naměřenými v Brně“. Tato skutečnost se nikde v usnesení neobjevuje. **Zdůvodnění EK v tomto bodě je tak zcela irelevantní a nepravdivé. Naopak výklad v těchto dvou bodech budí zjevný dojem, že EK nechtěla označit Dr. Heřmánka za autora manipulace, přestože k tomu měla dostatek podkladů včetně znaleckých posudků.**

Bod 4) **Cituji ze zdůvodnění:** „Stejně tak se jako nepravdivé ukázalo tvrzení prof. Zbořila, že po 2. obhajobě dizertace RNDr. Gregora netušil, že toto tvrzení se týká právě grafu použitého v článku JACS.“

Vyjádření: Obecně tento bod zdůvodnění je založený na fabulacích a není možné jej prokázat. Stejně dobře jako se EK domnívá, že jsem o tomto musel vědět, dá se tvrdit, že není

proveditelné, že bych osobně kontroloval každý jeden graf a všechna zdrojová data, a že spolupracovníkům naopak důvěřuji. **Znovu poukazuji na skutečnost, že Dr. Gregor nikdy neuvedl, odkud pochází srovnávané grafy (aby bylo možno posoudit/dohledat, zda došlo k manipulaci). Stejně tak upozorňuji na absenci výpovědi předsedy, resp. členů komise pro obhajobu dizertační práce Dr. Gregora, kteří by se k této skutečnosti mohli/měli vyjádřit. Předjímání těchto skutečností bez vyslechnutí výpovědí alespoň předsedy komise považuji ze strany Etické komise za neetické.**

Bod 5) V tomto bodě EK diskutuje prezentace a data, které mi nikdy nebyly předloženy a ani nemohu posoudit/vyvrátit jejich autorství. Osobně jsem všechny informace předával skrze pana rektora členům EK a předseda tyto informace předal dalším spoluautorům, aby se mohli vyjádřit (například k závěrům znaleckých posudků, které jsem si vyžádal). V tomto případě mi zjevně pan předseda neposkytl všechny informace k vyjádření, v rozporu s čl. 7/bod b Jednacího řádu Etické komise UP. Všechny tyto informace tudíž považuji za irelevantní.

Bod 6) **Cituji z usnesení:** „Doc. Pechoušek po ústním projednání na EK UP 9. 5. 2019 poslal, na vyzvání předsedy EK UP...a přiložil nejen další informace k publikaci v JACS 2007, ale i k publikaci v Nature Communications, HRTEM snímek a informoval o opublikování průběžných výsledků v Acc. Chem. Res. 2015. Tyto informace podporují údaje o manipulaci s daty poskytnuté Dr. Heřmánkem.

Vyjádření: Není jasné, jakým způsobem mají nesouvisející práce poukazovat na manipulaci s daty v RTG záznamu v práci JACS 2007. Toto propojení je naprosto účelové a nesmyslné a vůbec nesouvisí s řešenou kauzou. Zmiňovaný HRTEM snímek souvisí s chybou studentky v diplomové práci (která ji akceptovala) není nijak neobvyklá a myslím, že by se jich našly stovky při kontrole prací na UP (nalezená chyba nijak nesnižuje kvalitu diplomové práce, za kterou byla studentka oceněna Cenou rektora). Publikování průběžných dat v přehledovém článku v Acc. Chem. Res. 2015 je zcela běžné a s postupem souhlasili všichni autoři včetně korespondujícího autora prof. Sharmy z Floridy. Chyba v Supplementary Information pro článek v Nat. Comm. byla doc. Tučkem obratem vyřešena a redakce vydá Corrections. V žádném z uvedených případů k manipulaci nedošlo a toto tvrzení tak lze považovat za křivé obvinění.

Bod 7) **Citace z usnesení:** „Některé indicie dodané EK UP doc. Pechouškem, Dr. Heřmánkem a vyplývající z rozhovorů s RNDr. Gregorem nasvědčují tomu, že autoritativních rozhodnutí prof. RNDr. R. Zbořila, Ph.D. mohlo být na jím vedeném pracovišti více...”

Vyjádření: Také z tohoto bodu jednoznačně vyplývá, že EK opět zdůvodňuje své stanovisko na základě „indicií“ a subjektivních pocitů z výpovědí pojatých svědků. Naopak zcela přehlíží desítky podpůrných stanovisek kolegů z ČR i zahraničí. Naprosto povrchní přístup EK je zřejmý z citace „na jím vedeném pracovišti“. Připomínám, že kauza manipulace s daty proběhla v r. 2007 na pracovišti Centra výzkumu práškových nanomateriálů, které vedl prof. Mašláň. Tuto skutečnost jsem opakovaně psal (lze doložit mailovou korespondencí) i ústně uváděl na jednání EK. Je s podivem, že EK upřednostňuje stanoviska zjevně podjatých svědků před názory desítek kolegů z UP, se kterými jsem spolupracoval/spolupracuji a kteří jasně deklarovali, že nikdy nebyli vystaveni tlaku na neetické jednání a naopak, že jsem vždy vyžadoval nejvyšší standardy v etice vědecké práce (viz Příloha).

Bod 8) **Cituji z usnesení:** „...tvrzení předložená prof. Zbořilem se jeví jako účelová, uváděná ve snaze obhájit své pochybení. Naopak věrohodná se jeví tvrzení ostatních spoluautorů, včetně Dr. Heřmánka, který uvedl, že prof. Zbořila na chybějící píky výslovně upozorňoval a že byl odmítnut s tím, že by s originálními výsledky mohl mít editor problém.“ **Vyjádření:** Toto není možné doložit, EK se stále opírá o výpověď podjatých svědků. **Vyjádření jsou lživá. Naopak, EK zcela ignoruje fakt, že dle znaleckého posudku Dr. Heřmánek se stejnými daty již manipuloval v jiném autorském díle, kde je jediným autorem. Upozorňoval sám sebe na skutečnost, že v jeho díle chybí píky, které on sám naměřil?**

Bod 9) **Cituji z rozhodnutí:** „EK UP má silný dojem, že významný podíl na neúspěchu u obhajoby dizertace RNDr. Č. Gregora mohla mít „velká vlna nevole“, kterou vyvolal svým prohlášením o

manipulaci s daty,....“ Vyjádření: Tento závěr EK vychází pouze z dojmů a pocitů, není doložen žádnými důkazy a naprosto zpochybňuje kompetentnost a suverenitu komise pro obhajobu dizertační práce Dr. Gregora, jmenované v souladu s platnou legislativou děkanem fakulty. Myslím, že k neobjektivnímu závěru se nutně musí vyjádřit předseda, případně členové komise pro obhajobu dizertační práce Dr. Gregora. Je smutné, že členové EK si pravděpodobně nepřečetli záznamy ze dvou neúspěšných obhajob Dr. Gregora. Tak by se dozvěděli, že při první obhajobě, kdy nepadlo ani slovo o manipulaci dat, se proti udělení titulu postavilo všech 7 členů komise. Při druhém pokusu p. Gregor skutečně zmínil možnost manipulace s daty, ale neodpověděl na jasně formulované otázky členů komise (zápis z obhajoby měla EK UP k dispozici). Při druhé obhajobě byli 2 členové pro, ale 4 proti nebo se zdrželi hlasování. Kandidát tedy opakovaně neuspěl, ale zjevně "velká vlna nevole" se nekonala a druhý pokus naopak skončil pro kandidáta příznivěji, i když neobdržel dostatečný počet hlasů pro obhájení. Domnívám se proto, že takto silné prohlášení EK, bez vyslechnutí relevantních osob účastných obhajoby, by mohlo být v rozporu s čl. III/b. 19 Etického kodexu (Vědecký pracovník při hodnotitelských a oponentních řízeních, recenzích apod. vychází z objektivních kritérií...), neboť předpokládám, že členové EK jsou všichni vědeckými pracovníky.

Závěr

Neztotožňuji se se závěry Etické komise, ani s většinou bodů ve zdůvodnění. Naprostá většina z nich je činěna na základě domněnek nebo výpovědí podjatých svědků/spoluautorů. Zcela odmítám tvrzení, že bych inicioval úpravu grafu v práci JACS 2007. Etická komise pro tento závěr neposkytla jediný konkrétní důkaz.

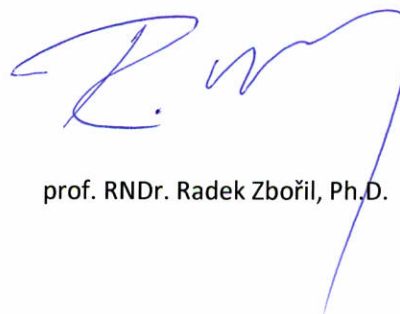
Nebyl jsem nadřízeným Dr. Heřmánka, ani dalších spoluautorů a tudíž jsem na ně nemohl vyvíjet žádný profesní nátlak. Vždycky jsem dodržoval nejvyšší etické standardy vědecké práce, což potvrdily desítky mých kolegů z RCPTM i řada kolegů ze světa (viz Přílohy).

Stejně tak odmítám nařčení z nečinnosti. V roce 2013, kdy se konala obhajoba dizertační práce Dr. Gregora, tento sice hovořil o manipulaci, ale nikdy neuvedl, o jaké grafy se jedná a odkud pocházejí. Elektronickou verzi prezentace nikdy neposkytl. Etická komise nepozvala žádného z členů komise pro obhajobu dizertační práce Dr. Gregora k výpovědi, což považuji za bezprecedentní, zejména pokud činí závěry z tohoto jednání.

Jedinými zaměstnanci UP, kteří o manipulaci prokazatelně věděli, byli Dr. Heřmánek, který si nemohl nevšimnout změněného grafu ze své dizertace, Dr. Gregor, který o manipulaci hovořil (přestože neuvedl, s jakými konkrétními daty se manipulovalo) a tehdejší děkan profesor Ševčík, který zjevně o věci věděl a nijak nekonal.

Neztotožňuji se ani se závěrem, že není možné viníka určit. Jediné právně relevantní důkazní prostředky v této kauze jsou znalecké posudky (v přílohách). Ty jasně prokazují, že Dr. Heřmánek manipuloval se stejnými zdrojovými daty v jiném svém výhradně autorském díle a že tato manipulace je analogická té, provedené v článku Heřmánek et al. JACS 2007.

Chci také zdůraznit, že zjevně došlo k mnoha procesním pochybením v rozporu s Jednácím řádem Etické komise UP. Na základě výše uvedeného žádám o přezkum postupu EK UP prostřednictvím Právního oddělení UP. Všechny případné další kroky související s tímto případem budu řešit právní cestou.

V Olomouci 13. 6. 2019

prof. RNDr. Radek Zbořil, Ph.D.